

**OFFERSTATISTIK
OG
STATISTIK OM
GERNINGSSITUATIONEN
FOR
PERSONFARLIG KRIMINALITET**

Britta Kyvsgaard
Justitsministeriet
November 2000

INDLEDNING

Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har peget på, at det ville være nyttigt og ønskeligt, at der i Danmark udarbejdes en offerstatistik i tilknytning til den almene kriminalstatistik. Det vil sige en statistik, der for de personfarlige forbrydelser kan oplyse om ofrenes køn og alder, relationen mellem offer og gerningsmand, gerningssted samt andre relevante forhold ved forbrydelsen. Disse spørgsmål har for voldsforbrydelsernes vedkommende tidligere været drøftet i en arbejdsgruppe under Rigspolitechefen, men en registrering af disse oplysninger er dog ikke blevet iværksat på landsplan.

Med politiets nye sagsbehandlingssystem, POLSAS, er det muligt elektronisk at udskille oplysninger vedrørende ofrenes køn og alder samt visse oplysninger om gerningsstedet til statistisk brug. Denne mulighed har været grundigt drøftet i en arbejdsgruppe under Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg, og der er foretaget en afgrænsning af de forbrydelser, som det kan være af interesse at få flere offerrelaterede oplysninger om. Det drejer sig om forbrydelser, der sigter mod en bestemt person i modsætning til fx forbrydelser, der sigter mod en bestemt ejendom, en bestemt bil el.lign., eller som ikke har et direkte offer. De forbrydelser, der på denne måde er afgrænset, er først og fremmest seksual- og voldsforbrydelser samt enkelte ejendomsforbrydelser som tasketyveri og gaderøveri.

Den plan, som arbejdsgruppen under Justitsministeriets Forskningspolitiske Udvalg har udarbejdet med henblik på at kunne få flere offerrelaterede oplysninger til statistisk brug, indebærer, at oplysninger om ofrenes CPR-nummer for de relevante forbrydelseskategorier, sagens journalkode samt en gerningsstedskode overføres til Danmarks Statistik til videre bearbejdning. På baggrund af CPR-nummeret kan der udledes oplysninger om ofrenes alder og køn. Ved hjælp af sagens journalkode bliver det endvidere muligt at udskille de anmeldelser, der ikke har ført til fældende dom, således at der kan oparbejdes en statistik, der alene omfatter ofre for forbrydelser, hvor gerningspersonen er kendt skyldig, og/eller hvor sagen ikke er opklaret.

For øjeblikket undersøges de økonomiske omkostninger for de programmeringer mv., etablering af en sådan statistik vil kræve. Først på baggrund heraf vil der kunne træffes en endelig beslutning om en offerstatistik.

Med henblik på at få indsigt i, hvilke oplysninger der *i øvrigt* systematisk registreres på politiets anmeldelsesblanket og i afhøringsrapport (af forurettede), har Justitsministeriet gennemgået og analyseret materiale for knap 1000 anmeldelser. Resultaterne af denne analyse fremlægges i det følgende (Del I). Materialet giver imidlertid også mulighed for at undersøge visse forhold om offeret og om gerningsituationen. Resultaterne af en sådan undersøgelse vil også blive omtalt i det følgende (Del II).

Datagrundlag

Materialet er baseret på information fra 11 politikredse. Disse er udvalgt på baggrund af oplysninger om antal anmeldte voldsforbrydelser pr. 1.000 indbyggere (i 1998), således at

der er udvalgt politikredse med relativt mange voldsager, politikredse med relativt få voldsager samt politikredse med et antal voldsanmeldelser, der svarer til landsgennemsnittet. Det drejer sig om følgende politikredse: Glostrup, Nakskov, Odense, Lyngby, Gladsaxe, Ringkøbing, Viborg, Svendborg, Assens, Kolding og Silkeborg.

Undersøgelserne omfatter ikke alle de forbrydelsestyper, der planlægges at indgå i en offerstatistik, men der er udvalgt visse typer. Det drejer sig om anmeldelser for *vold mod privatperson* (§§ 244-246), *voldtægt mv.* (§§ 216-217) samt *drab og forsøg herpå* (§ 237 og § 237, jf. § 21). De anmeldelser, undersøgelserne er baseret på, er indgivet i perioden 1. oktober 1999 til 31. marts 2000. For hver anmeldelse er der modtaget kopi af anmeldelsesblanketten samt kopi af evt. afhøringsrapport af forurettede.

Undersøgelsen omhandler i alt 955 anmeldelser, fordelt som det fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Anmeldelser fordelt efter politikreds og kriminalitetens art.

	§ 244 Simpel vold	§ 245, stk. 1 Kvalifi- ceret vold	§ 245, stk. 2 Vold m. skade	§ 246 Kvalifi- ceret vold m. grov skade	§ 216 Vold- tægt	§ 217 Samleje ved ulov- lig tvang	§ 237 Mand- drab	§ 237 jf. § 21 Fs. på mand- drab	I alt
Glostrup	182	23	7	4	4			6	226
Nakskov	41	14	1		3	1		1	61
Odense	199	27	16	1	9		3	4	259
Lyngby	27	1							28
Gladsaxe	72	6	1		1		2	1	83
Ringkøbing	23				2		1		26
Viborg	44	2			3			1	50
Svendborg	59	10	2		1		1		73
Assens	28								28
Kolding	57	3			1			2	63
Silkeborg	47	3	1		3			4	58
	779	89	28	5	27	1	7	19	955

Hver anmeldelse vedrører én af de forbrydelser, der er omfattet af undersøgelserne. I tilfælde af, at der har været flere ofre for samme forbrydelse, kan politiet – baseret på en konkret vurdering – oprette en eller flere anmeldelser. Fraregnes de anmeldelser, der vedrører samme episode,¹ ville der i stedet for 995 anmeldelser, være 922 anmeldelser. Såfremt derimod alle episoder, hvor der er flere ofre, førte til en anmeldelse pr. offer, ville der være ca. 1050 anmeldelser.²

Her er udgangspunktet de anmeldelser, der er modtaget fra politiet, og som i øvrigt opfylder de ovennævnte kriterier, uanset om disse måtte vedrøre samme episode eller ej.

¹ En "episode" anvendes her som fællesbetegnelse for den eller de forbrydelser, som en anmeldelse omfatter.

² Undersøgelsen kan tyde på en lidt uens praksis på dette område, idet en enkelt politikreds i næsten alle tilfælde opretter en anmeldelse pr. offer, mens andre politikredse meget sjældent gør det.

DEL I: MULIGHEDERNE FOR EN OFFERSTATISTIK

Hvor stor en del af den anmeldte vold angår kvindelige ofre?
Hvor hyppigt drejer det sig om kvinder, der er udsat for vold af deres partner?
Hvor ofte anvendes der våben i forbindelse med vold?
Hvor stor en del af volden er gadevold?
Hvor hyppigt er der mere end én gerningsperson til vold?
Er personer af fremmed etnisk herkomst hyppigere end andre ofre for vold?
I hvor mange tilfælde kender gerningsperson og offer hinanden?
Er antallet af kontaktvoldtægter steget i forhold til antallet af overfaldsvoldtægter?

Spørgsmål af denne art stilles ganske ofte, og hver gang bliver man svar skyldig. Ikke uden at gennemføre større, tids- og omkostningskrævende undersøgelser vil spørgsmålene kunne besvares.

Brug af edb-teknik i anmeldelsesproceduren medfører imidlertid, at det i dag i hvert fald teknisk set skulle være forholdsvis enkelt at få fremstillet en egentlig offerstatistik, der vil kunne besvare ovenstående og mange andre spørgsmål.

En sådan statistik ville også være af stor værdi for personer, der arbejder kriminalpræventivt, da den kan give oplysninger om, hvor og hvornår risikoen for at blive udsat for personfarlig kriminalitet er særlig stor. Såfremt informationen knyttes til den politikreds eller kommune, hvor episoden har fundet sted, er det endvidere muligt at få oplysninger om offerisikoen i lokalområdet. Denne form for information bør også være nyttig for politiet, idet den kan anvendes til at indkredse de steder og de tidspunkter (såkaldt "hot spots" og "hot times"), hvor politiet bør være særligt agtpågivende.

De offerundersøgelser, der med mellemrum gennemføres, kan besvare nogle af de spørgsmål, der er nævnt ovenfor. Det er dog sjældent, at disse undersøgelser er så omfattende og detaljerede, at de er i stand til at give alle de informationer, der efterspørges. Desuden omfatter de kun vold og ikke anden personfarlig kriminalitet.

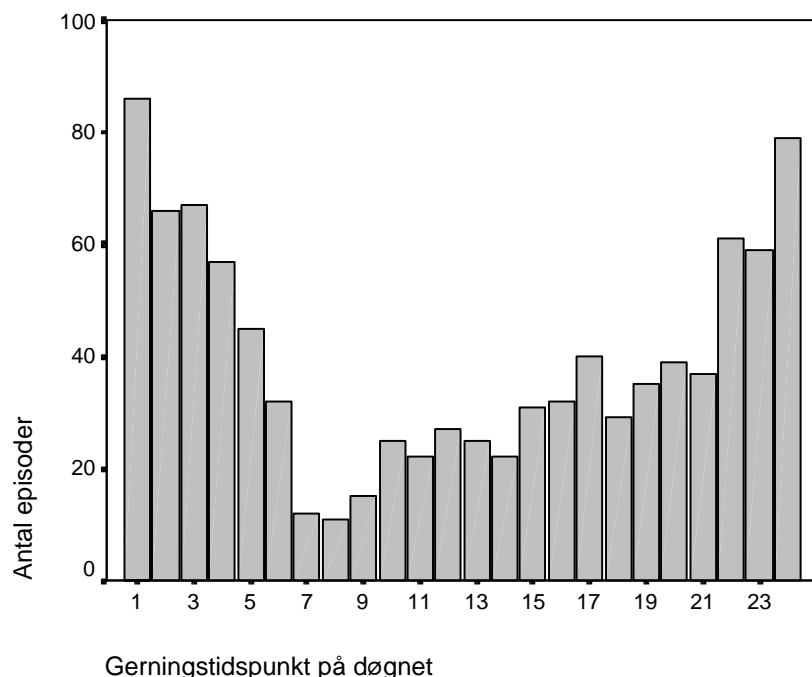
I denne undersøgelse fokuseres på at belyse, hvorvidt oplysninger, der må formodes at være konkret anvendelige i det kriminalpræventive arbejde, herunder også i det forebyggende arbejde, politiet udfører, samt oplysninger, som må formodes at være af almen interesse, vil kunne udtrækkes til statistik brug på baggrund af den information, politiet i forvejen registrerer som led i en anmeldelse eller afhøring af forurettede. Eksistensen, tilgængeligheden, pålideligheden samt den mulige kategorisering af disse oplysninger omtales nedenfor.

Oplysninger fra anmeldelsesblanketten og afhøringsrapporten

a) Gerningstidspunkt og -tidsrum

Denne information fremgår altid af selve anmeldelsesblanketten og er angivet som enten ét tidspunkt eller – i tilfælde af, at episoden har strakt sig over tid – et start- og et sluttidspunkt. Det er på baggrund af den nøjagtige tidsangivelse muligt at lave mange forskellige kategoriseringer, fx som i figur 1 efter døgnets 24 timer.

Figur 1. Episoder fordelt efter gerningstidspunkt på døgnet.



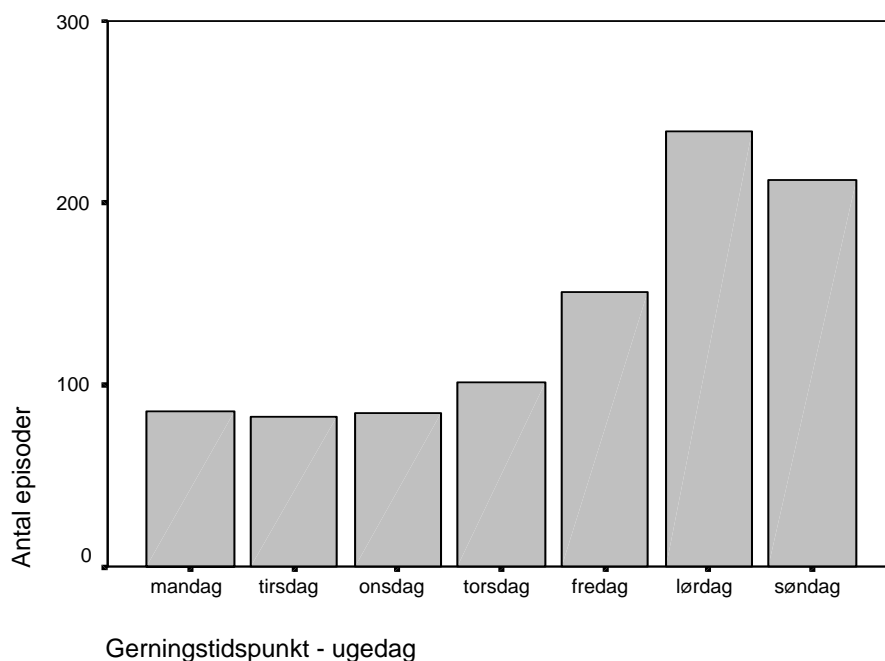
I det omfang, episoden har strakt sig over tid, er det tidspunktet for gerningens begyndelse, der ligger til grund for figur 1. Som det i øvrigt fremgår af tabel 2, er det forholdsvis sjældent, at der er tale om et forløb eller en varighed for episoden. Det er derfor nok spørgsmålet, om oplysning om en episodes varighed vil være særlig gavnlig i forbindelse med en offerstatistik.

Tabel 2. Episoder fordelt efter deres varighed.

	Antal	Procent
Ingen varighed	886	92,8
< 10 min.	19	2,0
10 - 59 min.	17	1,8
1 – 12 timer	17	1,8
> 12 timer	16	1,7
I alt	955	100

Det er også, som vist i figur 2, muligt at inddele episoderne efter, hvilken ugedag hændelsen er foregået på, ligesom det naturligt vil være muligt at inddele efter måneder, efter højtidder o.lign. samt at kombinere information om tidspunkt på døgnet med ugedag.

Figur 2. Episoder fordelt efter gerningsdag i ugen.



b) *Gerningssted*

På anmeldelsesblanketten er der hyppigt alene oplyst om den adresse, episoden fandt sted på, men der er sjældent flere oplysninger, der kan identificere gerningsstedets art. Oplysninger herom fremgår derimod af afhøringsrapporten af forurettede, således at det stort set i alle sager har været muligt at sortere gerningsstederne i relevante kategorier.

Tabel 3. Episoder fordelt efter gerningssted.

	Antal	Procent
Offerets bopæl	187	19,6
Gerningspersonens bopæl	33	3,5
Fælles bopæl	40	4,2
Privat i øvrigt	59	6,2
Offerets arbejdsplads	44	4,6
Gerningsmandens arbejdsplads	11	1,2
Butik, center mv.	24	2,5
Arrest/fængsel	11	1,2
På ell. ved værtshus/restaurant/diskotek mv.	176	18,4
Indendørs i øvrigt	88	9,2
På ell. ved udendørs arrangementer (fodboldkamp mv.)	16	1,7
Offentligt transportmiddel	6	0,6
Andet transportmiddel	4	0,4
Gade/vej/torv mv.	167	17,5
Opgang/kælder/port mv.	19	2,0
Parker/anlæg/stisystemer mv.	24	2,5
Landevej/skov/strand mv.	15	1,6
Andet gerningssted	9	0,9
Uoplyst	22	2,3
I alt	955	100

Af tabel 3 fremgår den kategorisering efter gerningsstedets art, der er anvendt i denne undersøgelse. Der er anvendt i alt 18 kategorier, idet det må anses for vigtigt at få så nuanceret et billede som muligt af gerningsstedet. På den anden side er der antagelig her anvendt flere kategorier, end man kan forvente anvendt i en eventuel almen statistik. En mere simpel kategorisering kunne eksempelvis se således ud:

- Offerets/gerningspersonens bopæl
- Privat i øvrigt
- Offerets/gerningspersonens arbejdsplads
- Indendørs udskænkingssted eller i umiddelbar forbindelse hermed (omfatter både offentligt tilgængelige værtshuse mv. samt lukkede, ikke-private fester)
- Indendørs i øvrigt
- Offentligt transportmiddel eller i umiddelbar forbindelse hermed
- Udendørs arrangementer eller i umiddelbar forbindelse hermed (fodboldkampe, koncerter, markeder o.lign.)
- Udendørs i øvrigt

Risikoen ved at anvende for få kategorier er åbenbar, idet megen information dermed går tabt. Spørgsmålet om en kategorisering af gerningssted bør derfor diskuteres meget nøje, inden der træffes beslutning om, hvilken der skal anvendes i en statistik.

c) Voldens art og dens konsekvenser

For så vidt angår vold, er der undertiden på anmeldelsesblanketten, under rubrikken "Sagens genstand", en kort beskrivelse af selve episoden og den eventuelle skade. For at få et bedre og mere sikkert indtryk heraf må der dog suppleres med information fra afhøringsrapporten. På baggrund heraf er det i de fleste tilfælde muligt at få oplysninger om, hvorledes volden er udøvet, hvor offeret er ramt, voldens fysiske konsekvenser, og om volden har krævet behandling.

Tabel 4. Voldsepisoder fordelt efter den alvorligste voldsudøvelsesmåde.

	Antal	Procent
Skubbe, presse, vride, rive	39	4,3
Slag med flad hånd	33	3,7
Slag med knytnæve/albue/arm/håndkant	365	40,6
Spark/tramp	51	5,7
Slag og spark	110	12,2
Skalle	43	4,8
Dunket hoved ind i genstand/væg	6	0,7
Slag med flaske/glas	38	4,2
Vold med stikvåben	49	5,5
Vold med slagvåben	57	6,3
Vold med skydevåben	2	0,2
Vold med andre redskaber	10	1,1
Kvælertag/greb om hals	64	7,1
Anden vold	6	0,7
Uoplyst	25	2,8
I alt	898	100

Som det ses af tabel 4, er måden, volden er udøvet på, her inddelt i ganske mange kategorier. Det må imidlertid atter fremhæves, at spørgsmålet om, hvilke og hvor mange kategorier der skal anvendes i en eventuel offerstatistik, skal diskuteres meget grundigt og må afpasses efter de formål, statistikken primært skal tjene.

Tabel 5. Voldsepisoder fordelt efter voldens fysiske konsekvenser.

	Antal	Procent
Ingen synlige mærker eller fysiske skader	71	7,9
Ømhed, skrammer, blå mærker, overfladiske sår, tandskader	415	46,2
Åbne sår, brud, forstuvninger mv.	259	28,8
Livstruende vold eller vold med varige men	2	0,2
Uoplyst	151	16,8
I alt	898	100

Som det ses af tabel 5, foreligger der i mere end 80% af voldsepisoderne oplysninger om de fysiske skader, volden har forårsaget. Information herom kan siges at være væsentligere end den, der er indeholdt i tabel 4, idet de forskellige måder, volden er udøvet på, ikke nødvendigvis indikerer noget om voldens konsekvenser, som er det, der har den primære betydning for vurderingen af voldens grovhed. Det forekommer desuden forholdsvis enkelt at kategorisere voldens konsekvenser i få, ganske klare kategorier. Det, der kan tale imod at anvende denne variabel i en offerstatistik, er, at det næppe på anmeldelsestidspunktet, hvor information til brug for en eventuel offerstatistik må antages at blive produceret, altid foreligger tilstrækkelige oplysninger til at afgøre, hvor alvorlige konsekvenser volden har haft.

Tabel 6. Voldsepisoder fordelt efter, om skaderne har været behandlingskrævende eller ej.

	Antal	Procent
Ikke behandlingskrævende	252	28,1
Ambulant behandling	180	20,0
Indlæggelse på hospital	55	6,1
Uoplyst	411	45,8
I alt	898	100

En anden måde at anskue voldens konsekvenser er, som i tabel 6, at se på, hvorvidt konsekvenserne er så alvorlige, at det har krævet behandling. Denne oplysning mangler dog i mange tilfælde, og alene af den grund vil oplysninger om skadens art og omfang, jf. tabel 5, være at foretrække.

Det kan oplyses, at der også er undersøgt, i hvilket omfang der foreligger oplysninger om antal sygedage, skader som følge af volden måtte have medført. Denne information fremgår imidlertid meget sjældent, nemlig kun i godt 10% af voldsepisoderne, hvilket også kan skyldes, at denne information alene er relevant i sager, der vedrører erhvervsaktive.

d) Relationen mellem offer og gerningsperson

I afhøringsrapporten, men ikke på anmeldelsesblanketten, er der stort set altid oplysninger, som muliggør, at forbindelsen mellem offer og gerningsperson kan fastsættes forholdsvis

nøje. Dvs. oplysninger om, hvorvidt og – i givet fald – på hvilken måde offer og gerningsperson er bekendte.

Tabel 7. Episoder fordelt efter relationen mellem offer og gerningsperson.

	Antal	Procent
Mand/kone	32	3,4
Forældre/børn	9	0,9
Anden familierelation	23	2,4
Samlevende/kærestes	47	4,9
Tidl. ægtefæller, samlevende, kærestes	58	6,1
Venner og bekendte	80	8,4
Afhængighedsforhold	29	3,0
Arbejds-/forretnings-/skolemæssig relation	27	2,8
Svagt kendskab	235	24,6
Ukendte for hinanden	345	36,1
Uoplyst	70	7,3
I alt	955	100

Kun 7% af episoderne har ikke kunnet indpasses i en af de 10 kategorier, der her er anvendt. Selv om nogle af kategorierne er ganske små, fx antal episoder mellem forældre og børn, kan det alligevel synes relevant at lade en statistik omfatte sådanne kategorier, idet det hyppigt er spørgsmål om den familiemæssige relation mellem offer og gerningsperson, der er af interesse.

e) Årsag til episoden

Det er selvsagt at stor interesse at kunne få oplysninger om, hvad der har forårsaget voldshændelser. Det er imidlertid også et ganske vanskeligt forhold at belyse, idet offeret ikke altid vil være i stand til at oplyse herom, og fordi offeret og gerningsmanden kan være ganske uenige om, hvad årsagen til volden var. På trods af disse forbehold er det alligevel her forsøgt indkredset, hvad den umiddelbare årsag til volden må antages at være. Dvs. hvilke hændelser, der har ligget forud for episoden. Dette er gjort på baggrund af de beskrivelser, der er i afhøringsrapporten. Det er altså den forurettedes udsagn, der ligger til grund den kategorisering, der fremgår af tabel 8.

Tabel 8. Voldsepisoder fordelt efter den umiddelbare årsag til volden.

	Antal	Procent
Tumult/slagsmål/håndgemæng	91	10,1
Skænderi/diskussion/provokation	176	19,6
Irettesættelse/påbud/nægtelse af adgang	111	12,4
Gammel uoverensstemmelse/hævn	79	8,8
Pengespørgsmål/narkogæld	51	5,7
Forsøg på at forhindre tyveri/røveri	11	1,2
Jalousi/kærestesorger	96	10,7
Misforståelse	33	3,7
Ingen umiddelbar årsag	173	19,3
Andet	13	1,4
Uoplyst	64	7,1
I alt	898	100

Som det ses af tabel 8, giver information om den umiddelbare årsag til volden også mulighed for at vurdere, i hvilket omfang der er tale om helt uprovokeret vold, og i hvilket omfang der forud for volden har været skænderi eller håndgemæng mellem parterne.

f) Alkohol

Oplysninger om, hvorvidt offer og/eller gerningsperson var påvirkede af alkohol i gerningsøjeblikket er også centralt, idet det fortæller noget om omstændighederne ved volden og om mulige årsager til volden. Som det ses af tabel 9, mangler denne information dog i langt de fleste afhøringsrapporter. Det er da også et forhold, som det kan være vanskeligt at få pålidelige og entydige oplysninger om. Afgrænsningen af, hvad der skal forstås ved ”påvirket af alkohol”, er i sig selv uhyre vanskelig. For så vidt gerningspersonen ikke er anholdt på stedet, vil vurderingen af, hvorvidt han eller hun var påvirket af alkohol, bero på offerets oplevelse. For så vidt angår offeret, vil politiet, såfremt volden anmeldes umiddelbart, kunne vurdere, om offeret er påvirket af alkohol. Spørgsmålet om offerets indtagelse af alkohol vil i øvrigt være ømtåleligt at tage op med offeret, især på anmeldelsestidspunktet hvor vedkommende kan være oprevet. Det, der er noteret om påvirkning af alkohol hos offeret i afhøringsrapporten, hidrører da også hyppigt fra politiets egne iagttagelser.

Tabel 9. Episoder fordelt efter, om offer og gerningsperson var alkoholpåvirkede i gerningssituationen.

	Offer		Gerningsperson	
	Antal	Procent	Antal	Procent
Ikke påvirket	149	15,6	51	5,3
Påvirket	316	33,1	229	24,0
Uoplyst	490	51,3	675	70,7
I alt	955	100	955	100

g) Andre medvirkende og andre tilstede

Såfremt personer i sigtede i en sag, fremgår antallet af sigtede af anmeldelsesblanketten. I øvrige tilfælde oplyser afhøringsrapporten, på baggrund af offerets udsagn, om antallet af gerningspersoner. Det betyder ikke nødvendigvis, at samtlige gerningspersoner senere findes skyldige i forbrydelsen. Oplysninger om antal – formodede – gerningspersoner er en yderst væsentlig information i forbindelse med voldsforbrydelser, da den afspejler voldsepisodes karakter og kan være med til at belyse, i hvilket omfang vold er et gruppefænomen. Fordelingen af antal formodede gerningspersoner er angivet i tabel 10.

Tabel 10. Episoder fordelt efter antal gerningspersoner.

	Antal	Procent
1	749	78,4
2	117	12,3
3 – 4	59	6,2
5 – 10	13	1,4
> 10	4	0,4
Flere, men ubestemt antal	13	1,4
I alt	955	100

En anden vigtig information er oplysning om andre tilstedeværende. Blev forbrydelsen begået, mens andre så til eller var i nærheden, eller var offer/ofrene og gerningsperson(er) de eneste tilstedeværende? Heller ikke denne oplysning registreres systematisk, men kan dog i langt de fleste tilfælde uddrages af afhøringsrapporten, jf. tabel 11.

Tabel 11. Episoder fordelt efter antal øvrige tilstedeværende.

	Antal	Procent
Ingen andre	232	24,3
1 til 2	234	24,5
3 til 5	113	11,8
6 til 10	35	3,7
> 10	24	2,5
Flere, men ubestemt antal	236	24,7
Uoplyst	81	8,5
I alt	955	100

h) Andre oplysninger

Af anmeldelsesblanketten fremgår en række andre oplysninger, såsom oplysninger om offerets stilling og offerets nationalitet, og tilsvarende oplysninger er angivet for gerningspersonen, hvis denne er kendt.

For så vidt angår stillingsangivelse, mangler denne for knap en tredjedel af ofrene. Såfremt det er relevant at få oplysninger herom til statistisk brug, vil det være enklere – i forbindelse med den planlagte offerstatistik – at få det via registre om arbejdsmarkedsforhold i Danmarks Statistik. Det vil også muliggøre en sammenligning med hele befolkningen.

For så vidt angår statsborgerskab, fremgår det ikke af anmeldelsesblanketten, hvilken status et udenlandsk offer eller en udenlandsk gerningsperson har i Danmark: Er det en turist, en asylansøger, en indvandrer eller en efterkommer? Det er, som det almindeligvis gøres i undersøgelser af kriminalitet blandt personer af fremmed etnisk herkomst, heller ikke muligt at se, hvor mange af danskerne der er af fremmed etnisk herkomst. Også på dette område vil det være enklere at anvende de registre, der er på Danmarks Statistik, idet disse oplyser om de udenlandske statsborgeres status i Danmark samt om danske statsborgeres etniske baggrund.

i) Særligt om voldtægt og voldtægtens karakter

En del af de ovennævnte oplysninger er også relevante for voldtægt, eksempelvis oplysninger om gerningstidspunkt og –sted. Andre oplysninger, såsom oplysninger om skadens omfang, er derimod ikke så væsentlige, idet det er det seksuelle overgreb – og ikke voldens omfang – der er i fokus.

Relationen mellem offer og gerningsmand har en særlig betydning for voldtægtssager, idet relationen mellem parterne kan have en betydning for den strafferetlige vurdering af voldtægten. Der skelnes almindeligvis mellem parvoldtægt, kontaktvoldtægt og overfaldsvoldtægt

Parvoldtægt vedrører voldtægt mod nuværende seksuel partner, men omfatter også voldtægt mod en tidligere seksuel partner, hvis forholdet er ophørt inden et for kortere tidsrum inden voldtægten. Kontaktvoldtægt vedrører dels det, der på engelsk kaldes "date-rape", altså situationer, hvor partnerne umiddelbart inden voldtægten har været sammen på en måde, som kunne være optakt til en seksuel kontakt. Kontaktvoldtægt omfatter endvidere voldtægt mod en person, som gerningsmanden i øvrigt kender. Den sidste kategori – overfaldsvoldtægt – angår voldtægt mod en person, som gerningsmanden slet ikke kender eller kun har et yderst perifert kendskab til.

På baggrund af de informationer, der indgår i anmeldelsen og i afhøringsrapporten af forurettede, har det vist sig muligt at opdele de 28 voldtægter efter ovennævnte kriterier. Det viser sig, at 4 af voldtægterne kan karakteriseres som parvoldtægter, 9 som kontaktvoldtægter og 15 som overfaldsvoldtægter.

I en offerstatistik vil det være væsentligt at inkludere information om, hvilken af de nævnte kategorier voldtægten tilhører, idet ændringer over tid i voldtægternes karakter vil kunne være med til at forklare eventuelle ændringer i straffene for voldtægt. Klassifikationen af voldtægterne bør i givet fald foretages direkte i forbindelse med anmeldelsen.

j) Særligt om drab og drabsforsøg

Nogle af de nævnte informationer vil være af mindre relevans for en forbrydelse som drab. Det gælder eksempelvis oplysninger om gerningstidspunkt og oplysninger om skadens art og omfang. Det, der vil være af primær interesse at få oplyst for drab, er relationen mellem offer og gerningsperson samt drabsmetoden. Årsagen til drab er imidlertid også af stor interesse at få belyst, og de årsager, der her kan være tale om, kan være af en lidt anden art end dem, der er omfattet af tabel 8. Eksempelvis vil kategorien "Udvidet selvmord" skulle inkluderes for drabs vedkommende.

Af indlysende grunde vil mange af de oplysninger, der kan være af interesse i forbindelse med drab, kun kunne indhentes via gerningspersonen, hvilket indebærer, at informationen ikke vil kunne registreres, før sagen er opklaret og afgjort.

Med hensyn til drabsforsøg vil de informationer, der er af interesse, svare til dem, der angår vold.

Sammenfatning

Undersøgelsen har vist, at en væsentlig del af de oplysninger, som det kan være af interesse at få statistikført i forbindelse med personfarlig kriminalitet, allerede registreres på anmeldelsesblanketten eller omtales i politiets afhøringsrapport. Nogle af oplysningerne er for ufuldstændige og/eller for usikre til, at de er anvendelige, men i de fleste tilfælde synes oplysningerne at være både ret fuldstændige og pålidelige.

De informationer, der på baggrund af undersøgelsen fremtræder relevante og praktisk mulige at få registreret med henblik på en offerstatistik, er angivet i nedenstående skema i for-

hold til kriminalitetens art. (K) angiver, at variabelen skal kategoriseres for at være anvendelig, mens de øvrige informationer, der alle vedrører numeriske oplysninger, må kunne udtrages direkte af sagen med henblik på statistisk bearbejdning.

	Vold	Drab	Voldtægt
Gerningstidspunkt	x		
Gerningssted	x (K)	x (K)	x (K)
Magtmiddel/metode	x (K)	x (K)	
Skaden og dens omfang	x (K)		
Relationen mellem offer og gerningsperson	x (K)	x (K)	x (K)
Antal ofre	x	x	
Antal gerningspersoner	x	x	x
Voldtægtens karakter			x (K)

Oplysninger vedrørende årsag til episoden, alkoholpåvirkning og antal vidner indgår ikke i skemaet, da det drejer sig om oplysninger, som kan være vanskelige at kategorisere, eller som kan være ufuldstændige eller upålidelige. Det er dog muligt, at det ved en nærmere granskning af registreringsprocedure mv. vil kunne vise sig, at disse oplysninger alligevel vil kunne indgå i en offerstatistik.

Københavns Politi udarbejder allerede i dag statistiske analyser over den anmeldte vold, og at de oplysninger, analyserne er baseret på, stammer fra særlige oplysningsskemaer, som det københavnske politi udfylder i forbindelse med en voldsanmeldelse. I skemaerne skal der – ud over oplysninger om gerningstidspunkt samt gerningsmandens og offerets personnummer – også afkrydses rubrikker for gerningsstedets art (i alt 18 underkategorier), årsag/motiv til den udøvede vold (i alt 11 underkategorier), anvendte midler (i alt 13 underkategorier), relationen mellem offer og gerningsperson (i alt 8 underkategorier), flere i forening (i alt 5 underkategorier), bandekriminalitet/tilhørsforhold til rockere (i alt 4 underkategorier) samt oplyse om, hvorvidt henholdsvis gerningsperson og offer har været påvirket af spiritus/narkotika eller medicin, og om de er psykisk syge/mentalt retarderede. For Københavns Politi kan der altså allerede siges at være en tradition for at indhente og systematisere oplysninger vedrørende offer og gerningssituation i forbindelse med vold. Såfremt der, som der her lægges op til, besluttet at gennemføre noget tilsvarende på landsplan, må det dog gøres elektronisk og ved hjælp af særlige programmer og funktioner i POLSAS.

Som udgangspunkt antages det, at det er Danmarks Statistik, der vil komme til at stå for udarbejdelsen af en offerstatistik med ovennævnte indhold. Som tidligere nævnt, er det også planen, at Danmarks Statistik skal forestå den eventuelle statistik vedrørende ofres køn og alder. Det indebærer, at de oplysninger, som i dag registreres i de almene personregistre i Danmarks Statistik, såsom eksempelvis nationalitet, indvandrerstatus og stilling, vil kunne anvendes i en offerstatistik. Det vil – i forhold til at indhente disse oplysninger fra politiets anmeldelsesblanketter og afhøringsrapporter – sikre en større ensartethed i registreringsmåden samt muliggøre sammenligning med fordelingen i den øvrige befolkning. Som nævnt tidligere, indebærer statistikføringen i Danmarks Statistik også den fordel, at det vil være muligt at udskille anmeldelser, der er endt med påtaleopgivelse ell. lign.

Det er givet, at registrering af informationer til brug for en offerstatistik vil indebære noget ekstra arbejde for politiet. Det er dog spørgsmålet, hvor meget ekstra arbejde, det egentlig vil indebære. Som sagt indgår den information, der efterlyses, allerede i dag i sagens akter, og i de fleste tilfælde allerede på anmeldelsestidspunktet. Dvs. at det er information, som politiet allerede i dag indhenter. Det ekstra arbejde vil derfor alene bestå i at afkrydse nogle ganske få kategorier. Såfremt der opbygges et statistikgrundlag med klare og entydige kategorier, bør omfanget af dette merarbejde blive yderst begrænset.

Det er i den forbindelse også rimeligt at sammenligne med de registreringer, der foretages af færdselspolitiet i forbindelse med færdselsuheld med personskade. I disse tilfælde udfylder færdselspolitiet en ganske omfattende indberetningsblanket, der sendes til Danmarks Statistik til statistisk bearbejdning. Fra og med 2000 er denne registrering gjort elektronisk. Ud over almene oplysninger om tid og sted m.v., skal færdselspolitiet oplyse om 40 andre forhold vedrørende uheldssituationen og de implicerede, fx oplysninger om vejrforhold (7 underkategorier), oplysninger om vejudformningen (13 underkategorier) og oplysninger om gade- eller vejtype (17 underkategorier). I forhold til det, der er foreslået i ovenstående, forekommer de krav, der i dag stilles til indberetninger for færdselsuheld kolossalt mere krævende og kompliceret. Når der i dag kan indhentes så mange oplysninger om færdselsuheld med personskade, er det vel rimeligt at forvente, at der også kan indsamles blot nogle få oplysninger om vold og andre typer af personfarlig kriminalitet.

Det skal endelig også fremhæves, at den information, der her foreslås indhentet til brug for en offerstatistik, i allerhøjeste grad også må forventes at kunne være anvendelig for politiet selv, især i forbindelse med et problemorienteret politiarbejde og med strategisk planlægning af den optimale anvendelse af politiresourcerne.

DEL II: UNDERSØGELSE BASERET PÅ ANMELDESESDATA

Det materiale, der ovenfor er anvendt til at undersøge, hvilke oplysninger det er muligt at få fra politiets anmeldelsesblanketter og afhøringsrapporter, er i sig selv tilstrækkeligt stort til at danne grundlag for en undersøgelse. Der er således indsamlet oplysninger om samtlige anmeldelser for vold, drab, drabsforsøg og voldtægt i 4. kvartal 1999 og i 1. kvartal 2000 fra i alt 11 politikredse. Det vil sige, at godt hver 5. politikreds er omfattet af undersøgelsen. Beregnet ud fra befolkningsgrundlaget i politikredsene er det også godt en femtedel af landets befolkning, nemlig 22%, der er omfattet af undersøgelsen. Politikredsene er udvalgt således, at de 3 med mest voldskriminalitet pr. indbygger, de 4 med mindst voldskriminalitet og de 3 med et voldsniveau, der svarer til landsgennemsnittet indgår i undersøgelsen. Det skulle sikre, at undersøgelsen også omfatter ca. en femtedel af den anmeldte vold. Som det ses af tabel 12 er det da også tilfældet.

Tabel 12. Anmeldelser 1.10.99-31.3.00 i hele landet og i undersøgelsesmaterialet fordelt efter kriminalitetens art.

	Hele landet	Undersøgelsen	% i undersøgelsen
Voldtægt mv.	249	28	11%
Simpel vold (§ 244)	4005	779	19%
Kvalificeret vold (§ 245, stk. 1)	392	89	23%
Vold m. skade (§ 245, stk. 1)	145	28	19%
Særlig alvorlig vold (§ 246)	23	5	22%
Forsøg på manddrab	78	19	24%
Manddrab	38	7	18%
I alt	4930	955	19%

At der er lidt færre anmeldelser for voldtægt i undersøgelsesmaterialet, end man umiddelbart skulle forvente, skyldes, at tallene for hele landet også omfatter anmeldelser af § 221 og af § 224 jf. § 216, § 217 og § 221.

Her skal alene ses på voldsforbrydelser (§§ 244-246), der udgør langt hovedparten af anmeldelserne. Voldtægt, drab og drabsforsøg afviger på en række områder fra disse forbrydelser og udgør hver for sig for små kategorier til en selvstændig statistisk analyse.

I en del af analyserne opdeles volden efter dens grovhed, idet simpel vold (§ 244) sammenlignes med alvorlig vold (§§ 245-246). I det omfang, det er muligt, sammenholdes med oplysninger fra en undersøgelse af ofre for vold i 1995-96.³ Sidstnævnte omtales som *offerundersøgelsen* og førstnævnte som *anmeldelsesundersøgelsen*.

³ *Vold på gaden, i hjemmet og på arbejdet. Oversigt over resultater fra en voldsofferundersøgelse 1995/96*. Information fra Rigspolicehøved, 1998. Det er den hidtil største voldsofferundersøgelse, der er gennemført i Danmark. I alt 26.178 personer er omfattet af undersøgelsen.

Vold: Gerningspersoner, ofre, situation og relation

a) Antal gerningspersoner og antal ofre

I langt de fleste voldsepisoder har der alene været én gerningsperson, jf. tabel 13. Forskellen mellem simpel og alvorlig vold i så henseende ganske ringe, hvilket tyder på, at det ikke er antallet af gerningsmænd, der har betydning for voldens grovhed. I samme retning tyder oplysningerne fra offerundersøgelsen, idet denne hyppigere end anmeldelsesundersøgelsen peger på, at flere har deltaget i voldsudøvelsen. Som det vil ses af det følgende, omfatter offerundersøgelsen netop mange flere af de mindre alvorlige voldsepisoder.

Tabel 13. Antal gerningspersoner pr. voldsepisode fordelt efter voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
1	78%	74%	78%	69%
2	12%	16%	12%	10%
3	5%	3%	4%	5%
4	2%	3%	2%	3%
5 eller flere	2%	0%	0%	12%
Uoplyst antal	1%	3%	1%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

I kun godt en fjerdedel af voldsepisoderne var offeret alene, mens offeret i godt halvdelen af episoderne var sammen med bekendte (i en del af disse tilfælde var der endvidere andre, offeret ubekendte, tilstede), mens der i de øvrige tilfælde var der andre tilstede, som offeret ikke kendte.

Igen ses en markant forskel mellem offerundersøgelsen og anmeldelsesundersøgelsen, idet førstnævnte omfatter mange flere voldsepisoder, hvor offeret er alene. Dette tyder på, at volden ikke nødvendigvis bliver mere grov, når offeret er alene med sin gerningsperson(er).

Tabel 14. Øvrige tilstedeværende pr. voldsepisode fordelt efter voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Offeret alene	28%	26%	28%	41%
Offeret sammen med bekendte	54%	55%	54%	51%
Andre, ukendte, tilstede	15%	16%	15%	8%
Uoplyst	3%	3%	3%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

b) Gerningspersonens alder og køn

I det omfang, gerningspersonen – eller den formodede gerningsperson – er fundet, fremgår dennes alder af anmeldelsesblanketten. I de fleste øvrige tilfælde har offeret typisk skønsmæssigt fastsat gerningspersonens, gerne ved et aldersinterval. Såfremt der har været flere gerningspersoner, er det alderen for den mest aktive, der her er oplyst. Tilsvarende er gjort i offerundersøgelsen.

Tabel 15. Voldsepisoder fordelt efter gerningspersonens alder og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Under 15 år	2%	1%	2%	2%
15-24 år	38%	39%	38%	45%
25-64 år	45%	45%	45%	50%
65 år og derover	1%	1%	1%	2%
Uoplyst	14%	15%	14%	1%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

Der er, som det ses af tabel 15, hverken forskel mellem simpel og alvorlig vold med hensyn til gerningspersonernes aldersfordeling eller – når hensyn tages til, at der er betydeligt færre med uoplyst alder i offerundersøgelsen – mellem anmeldelsesundersøgelsen og offerundersøgelsen. Gerningsmanden alder synes dermed ikke at være forbundet med voldens grovhed eller at influere på anmeldelsestilbøjeligheden. Dog bør nævnes, at der her arbejdes med meget grove alderskategorier. De almene kriminalstatistiske oplysninger peger således på, at personer, der dømmes for alvorlig vold, gennemgående er lidt ældre end dem, der dømmes for simpel vold.

Tabel 16. Voldsepisoder fordelt efter gerningspersonens køn og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Kvinde	4%	3%	4%	9%
Mand	93%	95%	93%	91%
Uoplyst	3%	3%	3%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

Af tabel 16 ses en svag tendens til, at jo grovere volden er, desto sjældnere er gerningspersonen en kvinde. Vurderet i forhold til antal mandlige og kvindelige gerningspersoner i anmeldelsesundersøgelsen, har 8% af kvinderne begået alvorlig vold mod 14% af mændene. Forskellen er dog ringe og ikke statistisk signifikant.

At der er betydeligt flere kvindelige gerningspersoner i offerundersøgelsen end i anmeldelsesundersøgelsen kan – udover ovennævnte tendens – også skyldes, at anmeldelsestilbøjeligheden er mindre, når den, der har udøvet volden, er en kvinde.

c) Situationen og skaden

Af tabel 17 fremgår, hvor volden har fundet sted. Der er forholdsvis få og små forskelle mellem gerningsstedet for den simple og den alvorlige vold. Dog er der tendens til, at den alvorligere vold sjældnere er knyttet til værtshusmiljøet og hyppigere foregår i private boliger eller på gaden.

Tabel 17. Voldsepisoder fordelt efter gerningssted og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Offerets bopæl ⁴	23%	20%	23%	11%
Gerningspersonens bopæl	2%	4%	3%	1%
Anden privat bolig	5%	13%	6%	3%
Offerets arbejdsplads, skole m.v.	6%	7%	6%	30%
På ell. ved værtshus, cafe m.v.	20%	14%	19%	23%
Gade/vej/torv mv.	19%	24%	19%	27%
Park, skov, strand, landevej	4%	1%	4%	0%
Off. transportmiddel	1%	0%	1%	1%
Andet offentligt tilgængeligt sted	10%	11%	10%	3%
Andet	7%	5%	7%	2%
Uoplyst	2%	1%	2%	0%
I alt	99%	99%	100%	101%
I alt (N)	779	119	898	616

Der er derimod ganske store forskelle mellem anmeldelsesundersøgelsen og offerundersøgelsen med hensyn til gerningssted. I modsætning til, hvad man på baggrund af offerundersøgelsen kunne forvente, er det en større del af den anmeldte vold end af den offerregistrerede vold, der er foregået i hjemmet, og en mindre del er foregået på værtshuse eller på gaden. Offerundersøgelsen viser således, at anmeldelsestilbøjeligheden især er ringe for vold begået af en nærtstående, mens den er noget større, når gerningspersonen er ukendt.

Den ganske store forskel mellem de to undersøgelser med hensyn til arbejdspladsvold er derimod forventet, da offerundersøgelsen netop peger på, at vold på arbejdspladsen er et område, hvor mørketallet er stort. Som det ses af tabel 17, er 30% af den offerregistrerede vold foregået på arbejdspladsen mod kun 6% af den anmeldte vold.

Tabel 18. Voldsepisoder fordelt efter skadens omfang og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Ingen synlige mærker eller fysiske skader	9%	0%	8%	58%
Ømhed, skrammer, blå mærker, overfladiske sår, tandskader	48%	36%	46%	42%
Sår, brud, forstuvninger mv.	25%	53%	29%	
Livstruende vold eller vold med varige men	0%	2%	0%	
Uoplyst	18%	9%	17%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

Skadens omfang differentierer naturligvis markant mellem den simple og den alvorligere vold. Tabel 18 antyder dog også, at det kan være vanskeligt at trække skarpe linier mellem den simple og den alvorlige vold alene ud fra skadens omfang, idet der er en vis overlapning.

⁴ Såfremt offer og gerningsperson har fælles bopæl, er episoden her registreret under offerets bopæl.

Skadens omfang differentierer imidlertid betydeligt mere mellem den offerregistrerede vold og den anmeldte vold end mellem simpel og alvorlig vold. Langt hovedparten af den offerregistrerede vold har således ikke medført egentlige fysiske skader. I rapporten fra offerundersøgelsen angives da også, at voldens bagatelagtige karakter er en væsentlig grund til, at volden ikke anmeldes.

Tabel 19. Voldsepisoder fordelt efter voldens art og voldsparagraf.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Skubbe, presse, vride, rive	5%	2%	4%	87%
Slag med flad hånd	4%	1%	4%	
Slag med knytnæve/albue/arm/håndkant	45%	12%	41%	
Spark/tramp	6%	3%	6%	
Slag og spark	12%	12%	12%	
Skalle	5%	4%	5%	
Dunket hoved ind i genstand/væg	1%	0%	1%	
Slag ell. kast med flaske/glas ell. andre genstande	5%	8%	5%	8%
Vold med stikvåben	2%	30%	5%	2%
Vold med slagvåben	5%	15%	6%	3%
Vold med skydevåben	0%	0%	0%	1%
Kvælertag/greb om hals	7%	8%	7%	
Anden vold	1%	2%	1%	
Uoplyst	3%	3%	3%	0%
I alt	101%	100%	100%	101%
I alt (N)	779	119	898	616

Selve arten af den vold, der er udøvet, differentierer mere mellem den simple og den alvorlige vold end voldens konsekvenser, jf. tabel 19. Majoriteten af den alvorligere vold har således omfattet brug af slag-, skydevåben ell. lign., mens det kun gælder godt en tiendedel af den simple vold. Størstedelen af den simple vold er udført ved alene brug af hænder.

I offerundersøgelsen er der ikke oplyst specifikt om voldsmåden, men alene om brug af våben og andre genstande. I sammenlagt 13% af de voldsepisoder, der indgår i offerundersøgelsen, er der anvendt våben eller andre genstande mod 17% af voldsepisoderne i anmeldelsesundersøgelsen. Som det fremgår af rapporten fra offerundersøgelsen, er det især en væsentlig del af de voldsepisoder, hvor der har været anvendt våben m.v., som anmeldes. Alligevel er det bemærkelsesværdigt, at forskellen mellem brug af våben i de to undersøgelser ikke er større.

d) Relationen mellem gerningsperson og offer

Relationen mellem gerningsperson og offer skelner ikke mellem den simple og den alvorlige vold, idet forskellene er små og insignifikante, jf. tabel 20. Derimod er der en række klare forskelle mellem anmeldelses- og offerundersøgelsen, og mange af forskellene går imod det, man måtte forvente. I offerundersøgelsen finder man således, at anmeldelsestilbøjeligheden især er meget ringe, når offeret og gerningspersoner er ægtefæller eller samlevende,

mens anmeldelsestilbøjeligheden er meget stor i de tilfælde, hvor offeret ikke kender gerningspersonen. På denne baggrund skulle man forvente, at anmeldelsesundersøgelsen ville omfattet forholdsvis få sager mellem ægtefæller/samlevende og forholdsvis mange, hvor gerningspersonen er ukendt. Som det ses af tabel 20 forholder det sig stort set omvendt: I forhold til offerundersøgelsen er der i anmeldelsesundersøgelsen forholdsvis mange sager mellem ægtefæller/samlevende og forholdsvis få mellem ukendte. Forskellen mellem de to undersøgelser med hensyn til omfang af vold begået af henholdsvis nuværende og tidligere partner kan dog skyldes, at mens anmeldelsesundersøgelsen vedrører situationen umiddelbart efter voldsepisoden, omfatter offerundersøgelsen vold i en 12 mdr.s periode forud for undersøgelsen. Parrelationen kan således være ophørt efter volden og inden undersøgelsestidspunktet.

Tabel 20. Voldsepisoder fordelt efter relationen mellem gerningsperson og offer og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Nuværende ægtefælle, samlever, kæreste	8%	8%	8%	2%
Tidligere ægtefælle, samlever, kæreste	7%	3%	6%	7%
Forældre, børn	1%	1%	1%	0%
Anden familierelation	2%	4%	3%	1%
Tidligere og nuværende venner	8%	10%	8%	3%
Bekendte	6%	2%	5%	12%
Svagt kendskab	22%	29%	23%	16%
Afhængighedsforhold	3%	1%	3%	9%
Intet kendskab	36%	34%	36%	50%
Uoplyst	7%	8%	7%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	779	119	898	616

Det bør noteres, at der kan være visse forskelle mellem kategoriseringen af relationen mellem offer og gerningsperson i henholdsvis anmeldelses- og offerundersøgelsen, men disse forskelle er utvivlsomt ikke af en art, så de vil kunne forklare, hvorfor oplysninger fra anmeldelsesundersøgelsen afviger så meget fra det, man på baggrund af offerundersøgelsen kunne forvente.

En mulig forklaring på denne uoverensstemmelse mellem anmeldelses- og offerundersøgelsens data kunne være, at der i offerundersøgelsen, som det da også nævnes i rapporten herfra, især er sket en underrapportering for partnervold. En anden mulig forklaring er naturligvis, at anmeldelsesundersøgelsens data er skæve i forhold til det, en landsdækkende undersøgelse ville vise. En offerstatistik, der bygger på kriminalitetstal for hele landet, vil kunne vise, hvorvidt det forholder sig på denne måde.

Vold mod børn

Offerundersøgelsen omfatter personer i aldersklassen 16-74 år. Undersøgelsen kan dermed ikke oplyse om vold, begået mod børn. På baggrund af anmeldelsesundersøgelsen kan der gives nogle få oplysninger herom, idet undersøgelsen omfatter i alt 58 anmeldelser, hvor

offeret var under 15 år på gerningstidspunktet. Dvs. at 6,5% af den anmeldte vold angår børn. Langt hovedparten af børnene er 13-14 år gamle, og kun 2 er under 5 år. I 4 af tilfældene drejer anmeldelsen sig om alvorlig vold. 16 af de 58 ofre er piger.

Tabel 21 viser, at knap hvert femte voldstilfælde mod et barn er begået af et nærtstående familiemedlem eller en person, som barnet står i et afhængighedsforhold til. Volden er sjældent begået af skolekammerater eller andre venner og bekendte. Den meste vold, der er anmeldt mod børn, er begået af personer, som barnet ikke kender eller kun kender svagt. I godt en tredjedel af disse tilfælde er volden begået af jævnaldrende, mens det i de øvrige tilfælde har drejet sig om gerningspersoner, der er noget eller meget ældre end barnet.

Tabel 21. Voldsepisoder mod børn fordelt efter relationen mellem gerningsperson og offer og offerets alder.

	Under 5 år	5-9 år	10-12 år	13-14 år	
Intet kendskab			1	12	13
Svagt kendskab	1		1	22	24
Venner og bekendte				4	4
Skolekammerater				1	1
Forældre – børn	1	1		2	4
Søskende			1		1
Anden familierelation		1		2	3
Afhængighedsforhold		1	1	1	3
Uoplyst		1		4	5
I alt	2	4	4	48	58

Sammenlignet med de skader, der, som vist i tabel 18, generelt har kunnet registreres som følge af volden, er de skader, som vold mod børn forårsager, gennemgående lidt mindre alvorlige. I 64% af tilfældene er barnet slået, revet ell. lign. og i 19% sparket. De resterende tilfælde har været mere alvorlige, idet der har været taget kvælertag eller anvendt våben eller andre genstande.

Sammenfattende tyder undersøgelsen på, at i det omfang, børn under 15 år udsættes for vold, der fører til en politianmeldelse, drejer det sig i langt de fleste tilfælde om børn på 13-14 år og sjældent om helt små børn. Det er også forholdsvis sjældent, at volden er begået af personer, barnet er i familie med eller på anden måde kender godt, ligesom det er forholdsvis sjældent, at den anmeldte vold er begået af jævnaldrende. Gennemgående synes grovheden af den vold, der er forøvet mod børn, at være lidt mindre end den, der er forøvet mod voksne.

Hustruvold og anden vold mod kvinder

I 234 eller 27% af de voldstilfælde, hvor både offerets alder og køn er kendt, er offeret en kvinde på 15 år eller derover. Da der er 486.000 kvindelige indbyggere i denne aldersgruppe i de politikredse, undersøgelsen omfatter, svarer det til en offerrisiko på 0,5 pr. 1.000 kvindelige indbyggere i de undersøgte 6 mdr. eller *pr. år en offerrisiko på ca. 1 promille.*

Mens offerundersøgelsen viser, at offerrisikoen især er stor for kvinder mellem 16 og 24 år, så tyder anmeldelsesundersøgelsen, jf. tabel 22, på, at der ikke er så stor forskel i offerrisikoen mellem unge og lidt ældre kvinder. Godt en tredjedel af ofrene er under 25 år, og en nogenlunde lige så stor andel er i aldersklassen 25-39 år. Kun 4 af de 234 kvinder er fyldt 60 år, og ingen er over 65 år.

Tabel 22. Vold mod kvinder fordelt efter ofrenes alder.

	Antal	Procent
15-17 år	19	8
18-19 år	24	10
20-24 år	39	17
25-29 år	32	14
30-39 år	52	22
40-49 år	48	21
> 50 år	20	9
I alt	234	101

At kvinderne i anmeldelsesundersøgelsen ikke er så unge, som man på baggrund af offerundersøgelsen skulle forvente, kan skyldes, at en ganske stor del af den anmeldte vold vedrører vold mellem nuværende eller tidligere partnere. Halvdelen af den anmeldte vold mod kvinder vedrører hustruvold og anden partnervold. Især falder en stor del af den alvorlige vold i denne kategori.

Tabel 23. Voldsepisoder mod kvinder fordelt efter relationen mellem gerningsperson og offer og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Nuv./tidl. ægtefælle, samlever, kæreste	48%	71%	50%	20%
Anden familierelation	3%	0%	3%	0%
Tidligere og nuværende venner	7%	12%	7%	3%
Afhængighedsforhold	5%	0%	4%	20%
Bekendte	4%	0%	4%	23%
Svagt kendskab	10%	0%	9%	1%
Intet kendskab	17%	0%	15%	20%
Uoplyst	7%	18%	8%	13%
I alt	100%	100%	100%	100%
I alt (N)	217	17	234	

Det kan tilføjes, at godt halvdelen af partnervolden er foregået mellem nuværende ægtefæller/partnere, og at 4 af de anmeldte tilfælde af partnervold er trukket tilbage kort efter anmeldelsen. Det er muligt, at flere anmeldelser trækkes tilbage på et senere tidspunkt.

Tabel 24 bekræfter ovenstående tendens, nemlig at en væsentlig del af den anmeldte vold er begået under private former. Tabellen viser i øvrigt, at kun 8% af den anmeldte vold vedrører arbejdspladsen mod 52% af den offerregistrerede.

Tabel 24. Voldsepisoder mod kvinder fordelt efter gerningssted og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Privat bolig	57%	76%	58%	26%
Arbejde/uddannelsessted	8%	6%	8%	52%
På ell. ved værtshus, cafe m.v.	7%	6%	7%	4%
Andet	27%	6%	25%	18%
Uoplyst	1%	6%	2%	0%
I alt	100%	99%	100%	100%
I alt (N)	217	17	234	

Det kan videre nævnes, at knap hvert tiende tilfælde af vold mod kvinder ikke har medført fysiske skader eller synlige mærker, mens godt hvert 5. tilfælde har medført alvorligere skader i form af brud, hjernerystelser o.lign. Kun i hvert tyvende voldstilfælde har der været mere end én gerningsperson.

Sammenfattende er en væsentlig del af den anmeldte vold mod kvinder karakteriseret ved at være begået under private former og af en nuværende eller tidligere partner. Det er forholdsvis sjældent, at gerningspersonen har været helt ukendt, ligesom det er sjældent, at volden er forgået i eller i forbindelse med et værtshusmiljø. Der er tendens til, at den vold, kvinder udsættes for, gennemgående er lidt mindre alvorlig og grov end øvrige anmeldte voldsepisoder.

Vold mod mænd

I 586 eller 65% af de voldstilfælde, hvor både offerets alder og køn er kendt, er offeret en mand på 15 år eller derover.

I forhold til de kvindelige ofre er mændene gennemgående lidt yngre, idet der er flere mandlige ofre under 25 år og færre i 40-års alderen. 7 af mændene er i aldersgruppen 60-69 år, og ingen er derover.

Tabel 25. Vold mod mænd fordelt efter ofrenes alder.

	Antal	Procent
15-17 år	63	11
18-19 år	65	11
20-24 år	116	20
25-29 år	86	15
30-39 år	129	22
40-49 år	77	13
> 50 år	50	9
I alt	586	101

Som forventet er det en meget lille del af den anmeldte vold mod mænd, der er begået af en nuværende eller tidligere partner. Langt hovedparten af den vold, mænd har anmeldt, er begået af personer, de slet ikke kender eller kun har et svagt kendskab til. Sammenlignet med offerundersøgelsen er der dog en del mere af den anmeldte vold mod mænd, der er begået af

personer, som offeret kender til. Så også her ses et misforhold mellem det, man på baggrund af offerundersøgelsen kunne forvente, og anmeldelsesundersøgelsens faktiske tal.

Tabel 26. Voldsepisoder mod mænd fordelt efter relationen mellem gerningsperson og offer og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Nuv./tidl. ægtefælle, samlever, kæreste	1%	1%	1%	0%
Anden familierelation	3%	3%	3%	2%
Tidligere og nuværende venner	9%	10%	9%	3%
Afhængighedsforhold	2%	1%	2%	1%
Bekendte	7%	2%	6%	4%
Svagt kendskab	26%	32%	27%	3%
Intet kendskab	47%	43%	46%	71%
Uoplyst	6%	7%	6%	16%
I alt	101%	99%	100%	99%
I alt (N)	490	96	586	

Da den meste af den anmeldte vold er begået af ukendte eller næsten ukendte personer, er det da også den største del, der er foregået på værtshuse eller andre ikke-private steder, jf. tabel 27. Sammenholdt med ovenstående tabel 24 er det i øvrigt bemærkelsesværdigt, at anmeldelsesundersøgelsen omfatter lige mange tilfælde af vold på arbejdspladsen for mandlige og kvindelige ofre, mens offerundersøgelsen omfatter betydeligt mere arbejdspladsrelateret vold for kvindernes vedkommende.

Tabel 27. Voldsepisoder mod mænd fordelt efter gerningssted og voldens art.

	Simpel vold	Alvorlig vold	I alt	Offerundersøgelsen
Privat bolig	21%	29%	22%	7%
Arbejde/uddannelsessted	8%	9%	8%	14%
På ell. ved værtshus, cafe m.v.	28%	17%	26%	36%
Andet	41%	45%	42%	44%
Uoplyst	2%	0%	2%	0%
I alt	100%	100%	100%	101%
I alt (N)	490	96	586	

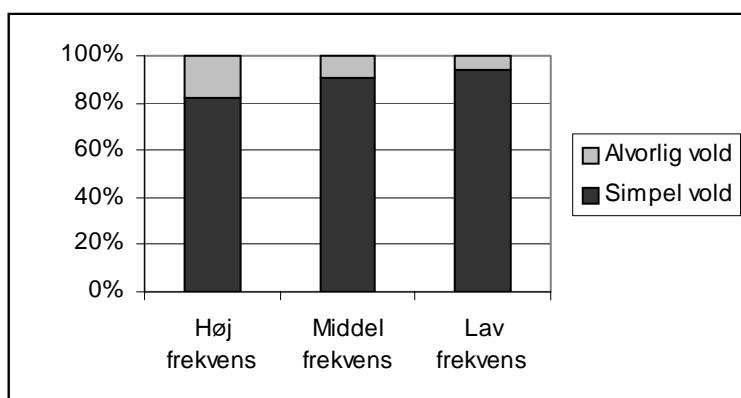
Med hensyn til konsekvenserne af volden er der i 7% af sagerne mod mænd ikke konstateret fysiske skader eller synlige mærker, mens en tredjedel af tilfældene har medført egentlige skader i form af brud, hjernerystelser o.lign. I 29% af voldstilfældene har der været mere end én gerningsperson.

Sammenfattende kan der om den anmeldte vold mod mænd nævnes, at er en væsentlig del af volden er foregået på eller i forbindelse med et værtshus, på gaden, i butikcentre og lignende steder uden for private boliger. Gerningspersonen er typisk enten helt ukendt eller en, offeret kun kendte svagt, og i en del tilfælde er der tale om flere gerningspersoner. I forhold til den vold, kvinder udsættes for, er den vold, mænd udsættes for, gennemgående lidt alvorligere og grov.

Forskelle mellem områder med megen og med lidt voldskriminalitet

Som nævnt indledningsvis, er de 11 politikredse, der er omfattet af undersøgelsen, valgt efter voldsfrekvensen i området, således at undersøgelsen omfatter de 3 politikredse, som i 1998 havde det højeste antal anmeldte voldsforbrydelser i forhold til indbyggertallet, de 4 politikredse med det laveste antal anmeldte voldsforbrydelser samt de 4 politikredse, der havde en voldsfrekvens, der svarede til landsgennemsnittet. Denne udvælgelse muliggør en undersøgelse af, om der – ud over selve voldsfrekvensen – i øvrigt er forskelle i voldens karakter m.v. mellem områder med høj, middel og lav voldsfrekvens.

Figur 3. Voldsepisoder fordelt efter voldsfrekvensen i området og voldens art.



Som det ses af figur 3, er der også en tydelig forskel i voldens grovhed mellem områder med megen og lidt voldskriminalitet: Jo lavere voldsfrekvensen er, desto mindre andel af den samlede vold vedrører §§ 245-246, altså den alvorlige voldskriminalitet. Hvorledes denne sammenhæng skal forklares, kan undersøgelsen ikke sige noget om, men resultatet kan antages at bero på et eller flere af følgende forhold: 1) Det kan skyldes, at der reelt er mindre grov vold i områder med lidt vold. Dvs. at den lavere voldsfrekvens også indikerer en generel mildere karakter af den begåede vold. 2) Det kan skyldes, at anmeldelsestilbøjeligheden er særlig stor blandt ofre i områder med lidt vold. Anderledes udtrykt kan man antage, at der i områder med lidt vold også er en mindre tolerance over for vold, hvorfor politiet forholdsvis hyppigt involveres, også i mindre alvorlige voldstilfælde. Såfremt anmeldelsestilbøjeligheden er høj, må man – alt andet lige – nemlig forvente, at en mindre andel af den anmeldte vold vedrører grov vold. 3) Det endelig kan også skyldes, at politiet i områder med lidt vold er mere ivrige efter at optage rapport om også mindre grov vold, og at de – i forhold til områder med megen vold – hyppigere klassificerer volden under straffeloven i stedet for under politivedtægten. I hvert fald nogle af disse hypoteser vil kunne belyses gennem en voldsofferundersøgelse.

Det er undersøgt, hvorvidt der er øvrige forskelle ved volden mellem områder med høj og lav voldsfrekvens. Det viser sig, at voldstilfældene i områder med høj voldsfrekvens hyppigere end i områder med middel eller lav voldsfrekvens involverer mere end én gerningsperson (i 26% af sagerne i forhold til henholdsvis 17 og 18% af sagerne). Da der i øvrigt ikke kan påvises forskelle i voldens grovhed i forhold til antal gerningspersoner kan denne forskel dog ikke forklare forskellen i voldens grovhed mellem områder med høj og lav volds-

frekvens. Der ses endvidere en tendens⁵ til, at volden i områder med høj voldsfrekvens hyppigere er uprovokeret eller uden egentlig årsag, end tilfældet er i områder med middel og lav kriminalitetsfrekvens (i 23% af sagerne i forhold til 17% af sagerne). Endelig ses en forskel mellem områderne med hensyn til, hvornår volden er foregået, idet volden i områder med høj voldsfrekvens er spredt mere ud over alle ugens dage end tilfældet er i områder med middel og lav voldsfrekvens, hvor en større del af volden er koncentreret til weekenden (fredag-søndag).

På en lang række områder ses imidlertid ingen klare forskelle mellem områder med høj og med lav voldsfrekvens. Det gælder spørgsmålet om offerets og gerningspersonens køn og alder, gerningspersonernes nationalitet (om denne er af fremmed etnisk herkomst eller ej), gerningsstedets art, relationen mellem gerningsperson og offer, voldens art og måden at udøve volden på.

Samlet kan der således om områder med henholdsvis høj og lav voldsfrekvens siges, at disse områder også adskiller sig med hensyn til grovheden af den anmeldte vold, at volden i områder med høj voldsfrekvens hyppigere end i de andre områder har karakter af gruppevold, hyppigere er uprovokeret eller angiveligt uden årsag og hyppigere foregår også uden for weekenden. På en række andre – og væsentlige – områder ses derimod ikke forskel mellem områder med høj og med lav voldsfrekvens.

⁵ Forskellen signifikant på 10% 's niveau.